

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

**Циклова комісія соціально-гуманітарних дисциплін
та фізичної підготовки**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Авіаційна психологія та право»
вибіркових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти
Аеронавігація

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, протокол від 25.08.2021 № 1

Розробник: викладач циклу соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, викладач вищої категорії Кошева Ю.В.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, викладач вищої категорії, викладач-методист Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат політологічних наук Матета О.А.

2. Викладач циклової комісії економіки та управління Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС, к. пед. н, викладач вищої категорії, викладач-методист Носач І.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – <u>1</u> Загальна кількість годин – <u>30</u> Кількість тем – <u>6</u>	27 Транспорт. 272 Авіаційний транспорт Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс <u>3</u> (номер) Семестр <u>6</u> (номер) Види контролю: <u>залік</u>
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання Лекції – <u>12</u> ; (години) Семінарські заняття – <u>-</u> (години) Практичні заняття – <u>2</u> (години) Лабораторні заняття – <u>-</u> ; (години) Самостійна робота – <u>16</u> ; (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – <u>-</u> (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – <u>-</u> (кількість; № семестру)		заочна форма навчання Лекції – <u>-</u> ; (години) Семінарські заняття – <u>-</u> (години) Практичні заняття – <u>-</u> (години) Лабораторні заняття – <u>-</u> ; (години) Самостійна робота – <u>-</u> ; (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – <u>-</u> (кількість; № семестру) Реферати – <u>-</u> (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: озброєння здобутками сучасної психологічної науки, які сприяють професійному становленню, самоактуалізації та самореалізації, засвоєння основних термінів та понять психології на рівні їх відтворення і тлумачення.

Завдання: озброєння здобувачів такими здобутками сучасної психологічної науки, які б сприяли їх професійному становленню, самоактуалізації та самореалізації; засвоєння основних термінів та понять психології на рівні їх відтворення і тлумачення, збагачення ґрунтовними знаннями з основ психології особистості, психології емоційних, вольових та пізнавальних процесів, станів тощо.

Міждисциплінарні зв'язки: створення загальнотеоретичної бази для успішного вивчення теоретичних, практичних і прикладних навчальних курсів.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- етапи становлення психології та авіаційної психології як науки;
- дослідницькі методи загальної психології;
- психічні процеси, стани і властивості людини;
- характеристики людської особистості та їхній прояв в льотній діяльності;
- індивідуально-психологічні якості та властивості особистості.

вміти:

- вільно та усвідомлено використовувати термінологічний апарат загальної та авіаційної психології;
- розуміти психологічні особливості інших людей, без врахування яких неможливо досягти успішної спільної роботи в екіпажі;
- передбачати вплив різних факторів польоту на особистість пілота.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у сфері авіаційного транспорту або у процесі подальшого навчання із застосуванням положень, теорій та методів природничих, технічних, інформаційних та соціально-економічних наук, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
	ЗК-9	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК-10	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК-11	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
Загальні компетентності (ЗК)		

2. Програма навчальної дисципліни

Тема №1. Загальні питання психології льотного навчання.

Загальна і авіаційна психологія. Предмет, завдання і методи загальної і авіаційної психології. Основні поняття психології: свідомість, особистість, діяльність. Психіка як вища форма відображення. Принципи і методи вивчення особистості пілота: метод спостереження і експерименту, метод узагальнення незалежних характеристик.

Тема №2. Особливості психічних процесів в польоті.

Поняття про відчуття і сприйняття, їх зв'язок. Сприйняття часу, простору і руху в польоті. Зорові ілюзії в польоті. Зв'язок емоцій і почуттів. Напруга в польоті, її подолання. Воля, вольові якості пілота. Пам'ять і увага, уважність та неуважність. Види і типи пам'яті. Продуктивність пам'яті. Психомоторика пілота: робочі рухи пілота, види сенсомоторних та ідеомоторних процесів. Поняття про мислення. Форми і види мислення. Уява і творчість. Якості розуму.

Тема 3. Психологічні особливості особистості пілота.

Концепція динамічної функціональної структури особистості. Типологічні особливості особистості. Поняття про темперамент, типи темпераментів. Оцінка темпераментів пілотів. Поняття про характер. Риси характеру; формування характеру пілота. Спрямованість особистості. Поняття про здібності. Льотні здібності. Загальні якості спрямованості особистості. Моральні якості пілота.

Тема 4. Форми вияву психіки: психічні стани і властивості.

Емоційно-вольова сфера особистості. Психічні процеси. Види психічних процесів. Психічні властивості: здібності, темперамент, характер, спрямованість.

Умови формування характеру. Темперамент і характер. Види спрямованості.

Тема 5. Психологія діяльності пілота.

Діяльність пілота на різних етапах польоту. Види операторської діяльності пілота. Вплив факторів польоту на психічну активність пілота. Професійне мислення пілота. Інформаційна завантаженість пілота і її наслідки. Надійність діяльності пілота та її критерії.

Тема 6. Повітряне право.

Основні механізми управління безпекою польотів. Система державного регулювання в галузі авіації та використання повітряного простору України.

Льотна придатність. Екіпаж повітряного судна.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр №6							
Тема № 1: Загальні питання психології льотного навчання	4	2				2	залік
Тема № 2: Особливості психічних процесів в польоті	6	2		2		2	
Тема № 3: Психологічні особливості особистості пілота	6	2				4	
Тема № 4: Форми вияву психіки: психічні стани і властивості	4	2				2	
Тема № 5: Психологія діяльності пілота.	6	2				4	
Тема №6: Повітряне право	4	2				2	
Всього годин за семестр №6	30	12		2		16	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Не передбачено

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни	Література:
Тема № 1: Загальні питання психології льотного навчання 1. Принципи і методи вивчення особистості пілота. 2. Метод спостереження і експерименту, 3. Метод узагальнення незалежних характеристик.	1-3 (основна), 1-4 (додаткова)
Тема № 2: Особливості психічних процесів в польоті	
1. Форми і види мислення. 2. Уява і творчість. 3. Якості розуму	1-3 (основна), 1-4 (додаткова)
Тема № 3: Психологічні особливості особистості пілота	

1. Розуміння структури свідомості в працях О.М. Лактіонова. 2. Свідомість як найвищий рівень психічного відображення. 3. Культурно-історична концепція розвитку людини Л.С. Виготського.	1-6 (основна), 2-4 (додаткова)
Тема № 4: Форми вияву психіки: психічні стани і властивості	
1. Філософські передумови виникнення концепції несвідомого в 19 ст. 2. Характеристика неусвідомлюваних автоматизмів свідомих дій. 3. Явище неусвідомлюваної настанови. 4. Неусвідомлювані побудники свідомих дій.	1-5 (основна), 1-3 (додаткова)
Тема № 5: Психологія діяльності пілота.	
1. Інформаційна завантаженість пілота і її наслідки. 2. Надійність діяльності пілота та її критерії.	2-8 (основна), 3-5 (додаткова)
Тема № 6: Повітряне право	
1. Льотна придатність. 2. Екіпаж повітряного судна.	8-11 (основна), 5-6 (додаткова)

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Авіаційна психологія, її предмет і завдання.
2. Методи вивчення особистості пілота.
3. Сприйняття часу, руху і простору в польоті.
4. Зорові ілюзії в польоті.
5. Поняття про волю. Характеристика вольових якостей пілота.
6. Розвиток сприйняття, пам'яті і уяви в процесі льотної діяльності.
7. Поняття про характер. Формування характеру пілота.
8. Поняття про здібності. Льотні здібності.
9. Діяльність пілота на різних етапах польоту.
10. Професійне мислення пілота.
11. Інформаційна навантаженість пілота.
12. Надійність пілота та її критерії.
13. Психомоторика пілота.
14. Поняття про темперамент. Типи темпераменту.
15. Несприятливі фактори в польоті та їх вплив на організм пілота.

5.1.2 Теми курсових робіт – не передбачено

5.1.3 Теми наукових робіт – не передбачено

6. Методи навчання

При викладанні дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1. Словесні
  - 1.1. Лекція
  - 1.2. Бесіда
  - 1.3. Навчальна дискусія
2. Практичні методи
  - 2.1. Складання плану тексту
  - 2.2. Розв'язання тестових завдань
3. Наочні
  - 3.1. Презентації
  - 3.2. Відеолекції
  - 3.3. Підручники, таблиці, схеми
4. Проблемний метод
  - 4.1. Порівняльний
  - 4.2. Евристичний
  - 4.3. Репродуктивний
  - 4.4. Дослідницький.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Питання на залік

1. Сутність спостереження як методу психології.
2. Експеримент та види експерименту.
3. Вимоги до анкетування.
4. Етапи розвитку психіки в тваринному світі.
5. Особливості становлення свідомості людини.
6. Вимоги до організації і проведення психологічного дослідження.
7. Відчуття та сприймання в життєдіяльності людини.
8. Властивості відчуттів.
9. Основні властивості уваги.
10. Увага в льотній діяльності.
11. Загальну характеристику мислення.
12. Мисленнєві операції.
13. Швидкість протікання мисленнєвих процесів та їх роль в льотній діяльності
14. Види уяви.
15. Поняття творчого процесу.

16. Особливості розвитку пізнавальних процесів в процесі льотної діяльності.
17. Особистість як складна „система систем”.
18. Індивідуально-психологічні особливості темпераменту людини.
19. Структура рис характеру.
20. Структура рис характеру пілота.
21. Загальна характеристика інтересів.
22. Шляхи формування характеру пілота.
23. Поняття про вміння і навички.
24. Склад психомоторики пілота.
25. Структура розумової діяльності людини.
26. Сутність позитивного і негативного перенесення навичок на діяльність.
27. Основні критерії надійності діяльності пілота.
28. Основні стадії розвитку колективу.
29. Відмінності між групою і колективом.
30. Соціально-психологічні проблеми управління льотним колективом.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів освіти в Коледжі враховуються такі види робіт: навчальні заняття (практичні); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних

занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна} \\ \text{кількість балів} \\ \text{(перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних} \\ \text{занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку) обов'язкова.** Якщо здобувач не з'явився на підсумковий контроль (залік), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної} \\ \text{дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем} \end{array}$$

Здобувач, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється факультетом. Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Здобувачам, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Здобувачі, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з коледжу. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з коледжу.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
			Оцінка	Пояснення
12	97-100	Відмінно («зараховано»)	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
11	94-96			
10	90-93			
9	85-89	Добре («зараховано»)	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
8	80-84			

7	75 – 79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
6	70 – 74	Задовільно («зараховано»)	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
5	65–69			
4	60 – 64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
3	40–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
2	21–40			
1	1–20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Дубравська Д. М. Основи психології: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 2001. – 280 с.
2. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.
3. Загальна психологія. / За заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 704 с.
4. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і згода. – К.: Наукова думка, 1996. – 190 с.
5. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2007. – 256 с.

6. Клименко В. В. Психологія творчості.: Навчальний посібник. – К.: Центр навч. літератури, 2006. – 480 с..
7. Основи практичної психології: Підручник / За заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. – К.: Либідь, 2003. – 536 с.
8. Основи психології: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – К.: Либідь, 2002. – 630 с.
9. Практикум із загальної психології / За ред. Т. І. Пашукової– К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 204 с.
10. Психологія: Підручник / За ред. Ю. Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001. 390 с.
11. Повітряний кодекс України.

Допоміжна

1. Роменець В. А. Психологія творчості: навчальний посібник. – К.: Либідь, 2001. – 288 с.
2. Русинка І. І. Психологія: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
3. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 520 с.
4. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія: Навчальний посібник. – К.: Наукова думка, 2000. – 190 с.
5. Цимбалюк І. М. Психологія. – К.: ВД “Професіонал”, 2004. – 304 с.
6. Цимбалюк І. М., Яницька О. Ю. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Професіонал, 2004. – 215 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Цифрова бібліотека України
2. Освітній сайт www.osvita.org.ua
3. Студентська електронна бібліотека <http://chitalka.info>
4. Вікіпедія: вільна електронна енциклопедія (українська) <http://uk.wikipedia.org>
5. Сайт Книжкової палати України www.ukrbook.net
6. Електронна бібліотека www.lib.com.ua
7. Національна бібліотека України ім. Вернадського www.nbuv.gov.ua